

LA RENAIXENSÀ

REVISTA CATALANA

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ
Carrer de Xuclá, 13, baixos.
BARCELONA.

L. mas Serra dib.

GOMEZ Sc

TAULA

	Págs.
<i>Alsina y Clos Simon</i>	
Una eminencia médica.	185
Contrast.	389
<i>Anonim</i>	
La Jura de la Constitució en la vila de Figueras.	289
<i>Anzizu Mercé</i>	
Anyoransa	342
<i>Bartrina Francisco</i>	
Quadret.	5
Quadrets.	225
<i>Bassegoda Bonaventura</i>	
* Bon exemple.	8
T' estimo.	81 y 89
Catalunya y avant.	113
Benvinguda y comiat	190
	329
<i>Blanch y Romani Joseph</i>	
Marina.	55
En un vano.	232
<i>Boixeda Jaume</i>	
Lo somni de Sant Joan.	345
<i>Bonet y Alcantarilla Pere</i>	
Cant á la Reyna.	293
<i>Bosch de la Trinxeria Carles</i>	
Una llegenda del santuari de Nuria.	33
La llengua catalana en lo baix Rosselló.	233
Las festas meridionals de Fransa.	281
Un maquinista del T. B. F.	409
<i>Brossa y Sangerman Victor</i>	
Missa del ga l.	21
<i>Calvet Damás</i>	
En la diada del seu sant.	53
La acusació de C. Juri Cresini.	193
Lo bon Jesuset.	404
<i>Campmany Anton de P.</i>	
Brindis.	76
Per ma patria.	228
<i>Casademunt Joan Manel</i>	
L' admetlier.	331

	Págs.
<i>Casas y Amigó Francisco</i>	
La Via láctea.	115
La casa de Sant Joseph.	260
<i>Casas y Palleroll Jaume</i>	
Oh Deu meu!	23
Flors de la plana.	110
A Clavé.	382
<i>Codina y Sert Genis</i>	
Carta á una morta.	65
<i>Collell Jaume</i>	
Sagramental.	217
<i>Cortils y Vieta Joseph</i>	
Marinerescas.	177 y 265
<i>Creus Delfi</i>	
Campaneta la ninch ninch!.	72
<i>D. J.</i>	
L' angel guardiá de Perpinyá.	291
<i>Font y Boter Anton M.^a</i>	
A mon fill.	192
<i>Franquesa y Gomis Joseph</i>	
Raigs de sol.	25
Esperantlo!.	103
<i>Freixa y Cos Joan.</i>	
Desvari.	397
<i>Garriga Francisco Xavier</i>	
Discurs de gracias en lo certamen de la Bisbal.	17
<i>Gili Antonia</i>	
Jesús infant.	73
<i>Ginabreda y Riera Ricart</i>	
Cassera aprofitada.	57
Traduccions de Becquer.	120 y 231
En lo fossar.	399
<i>Giorgio y Vitelli Joan</i>	
Sots l' arbre de la mora.	256
<i>Güell y Mercader Joseph</i>	
Lo regionalisme en la nació.	353, 361 y 369
<i>Guimerá Angel</i>	
Carta de una pubilla á un hereu.	401
<i>Kaiser Joan</i>	
Quatre paraulas sobre música popular.	9

	<u>Págs.</u>
<i>Laporta Miquel</i>	
Ve l' hivern.	47
Ab ví nou.	70
* * *	78
¡Maria, Maria!	96
* * *	172
Lo fadrí manyá.	204
Carnavalesca	227
<i>Lopez Oms Ll.</i>	
L' amich del malalt.	339
<i>Llombart Constanti</i>	
L' albat.	273
La mort del Conqueridor.	297
<i>Maciá y Moncerdá Dolors</i>	
Nit de Nadal.	87
Soletat.	109
<i>Marull Francesch</i>	
Barquejant.	377
<i>Maspons Francisco</i>	
Al creixer de la fulla.	257
Duas llegendas.	315
<i>Mir Cels</i>	
Espanya en la Occeania.	97
<i>Mir March</i>	
Trist recort.	161
<i>Moliné y Brasés Ernest</i>	
Primaverenca	118
De nit.	151
Amor de mare.	208
Amor.	288
A una poncella	318
En una festa.	400
A ma primera balladora.	407
<i>Novellas de Molins Jaume</i>	
Mon palau.	27
Volá l' aucell.	63
Epitalami.	79
Mancament.	169
Marina.	223
Lo jay del bosch.	270
* * *	320
A la mort del malhaurat jove en Pelay M. ^a Pastells y Negre	380
<i>Oller Joseph M.^a</i>	
Anyoransa.	394
<i>Oller Narcís</i>	
Demnant informes.	249

	<u>Pàge.</u>
<i>Paràdeda Joseph</i>	
L' Unió fá la forsa.	29
<i>Paler y Trullol Enriqueta</i>	
De Ripoll á Ribas	201
Desolació.	158
<i>Parasols y Pi Pau</i>	
Una gloria de Catalunya vindicada.	41
<i>Pin y Soler Joseph</i>	
La platja.	241
<i>Pons y Massaveu Joan</i>	
En Ton de la pipa	129, 137, 145 y 153
<i>R.</i>	
Lo teatro pontifici.	49
<i>Ricart y Giralt Joseph</i>	
Manifestació naval en lo port de Barcelona.	209
<i>Riera y Bertran Joaquim</i>	
La murrialla.	220
A Rafel Calvo.	310
Devant del monument á Clavé.	391
<i>Rocamora Manel</i>	
En la Epifania.	1
<i>Sales Rafel</i>	
Amor.	105
L' anada á Mallorca.	121
Lo geni catalá.	164
<i>Soler Frederich</i>	
Al eminent poeta é insigne home d' Estat Exm. Sr D. Víctor Balaguer.	323
<i>Surinyach Baell Ramon</i>	
Per tú.	197
La Germana de la Caritat.	278
Las duas gavinas.	334
<i>T. E.</i>	
¿Qué vol lo cor?	384
<i>Tintoré Mercader Lluís</i>	
Ídili.	7
Hivern.	75
<i>Toda Eduart</i>	
Notas Sasseresas.	305 y 321
Los vells carrers de Perpinyá.	385
<i>Verdaguer Jascinto</i>	
L' arbre de la vida.	40
Los fills del Canigó.	51
La mort de Balmes.	237
Himne á la Verge de la Mercé.	351
<i>Vinyals y Monclús Jaume</i>	
Recorts d' estiu.	126

EN LA EPIFANIA

os trobém en la matinada del dia 6 de Janer de 188...

Dins sumptuosa cambra, en quals parets, trespols y sostre hi campejan en íntima germanó la riqueza y lo bon gust, s' hi mouhen molt atalayadas tres personas, parlant en veu baixa, caminant de puntetas y obrant ab tal misteri, que fan pensar al que 'ls veu si en aquella casa y aprop d' ahont sont hi ha algun malalt, ó si tractan de fer alguna malifeta. Més, lo tranquil y honrat aspecte de tots tres destruheix ja per si sol aquesta última suposició, y en quant á la primera, en los ulls y boca de tots s' hi trasparenteja massa l' intensa y franca alegría que gosan en aquests moments, pera que puga aquella ser certa.

Ellas van treyent objectes de dins d' un gran armari-mirall y 'ls posan sobre 'l vert marbre d' una artística taula d' ébano y bronze que hi ha al mitj de la cambra, ahont ell va desembolicantlos y arreglantlos ab molt cuidado. Quan ja ho están, tots obran poch á poch un dels balcons y van posant un per un aquells objectes en sa llosana, segurament pera que fassin companyia á un parell de petilas *polacas* y una gran cistella que ja hi troban y dintre 'ls quals n' hi posan també algun.

Tancat altre vegada 'l balcó, se 'n entran tots tres dins una cambra que al costat de la primera 's troba, no tant gran com aqueixa

peró no menys rica y plena com aquella d'artístichs mobles. En ella y dins un petit llit que, més que tal cosa, sembla una joguina, hi dorm lo dols somni dels àngels una bonica nena de rossos cabells y satinadas galtetas, á la que sa mare petoneja y remou pera que 's desperti. De primer fa 'l ploricó, tot fregantse 'ls parpres ab las mans mitj closas, però després en quan sent parlar dels Reys de Orient y de joguinas, la son desapareix de sos hermosos ulls com per art d'encantament y 's tira tot seguit en los brassos del seu pare, qui d' un brassat se la emporta darrera 'l balcó embolicada ab las mateixas robas del llitet, mentres ella, tot fent lo somicó, va renyant á la seva avia perquè no la ha cridada quant passavan los Reys com ella li havia encarregat, pera poguerlos veure.

Aquests parlaments son prompte interromputs per los crits de joya que fá al veure desde darrera 'ls vidres lo que hi ha rodejat de neu en la llosana del balcó.

¡Quina feyna 's gira llavors pera poguer vestirla! No es possible ja tréurela de darrera 'ls vidres y, puig sa frisansa fa impossible tota altra cosa, te de vestir-sela de qualsevol manera allí mateix.

Per fi lo balcó s'obra y després d' un moment de vacilació, produhida per no sapiguer quins objectes agafar primer, los va entrant precipitadament, comensant per la nina y agafantne tants com pot cada vegada.

¡Quina alegría la d' aquella criatura! Depressa, com si li manqués temps va ensenyant una per una á la seva avia y als seus pares totas las cosas que 'ls Reys li han portat. No sap lo que li passa: tant aviat fá petons á la nina y se la posa ajeguda sobre 'l bras cantantli *non, non*, com la deixa comodament asseguda sobre 'l teclat del piano, pera desfer los llassos de la cinta vermella ab que está lligat lo cistell de la fireta y arreglar sobre un silló de satí los plats y cassoletas de fina porcellana, com si 's tractés d' un verdader dinar, y deixa aixó pera estrenar la capsa de dolsos, llaminejant quelcom tant bó que vol de totas passadas que 'n tasti l' avia, y darrerament agafa 'l manguito *pera fer la senyora*, com diu ella mateixa, posántsel al davant, ab las mans á dins y ab una gracia que no sembla sinó que tota la vida no hagi fet altre cosa.

Difícil seria assegurar qui es més ditzós en aquests moments, si la reina de la festa ó 'ls que embadalits la contemplan, puig si ella está més contenta que unas Pasquas, á 'n aquets *los cau la baba* al veure sa alegría y las monerias que fá.

Tot d' una s' adona la nena de que la nina no més dú que una arrecada; tot seguit se posan á buscarla y, no trobantla dins la cambra, obran lo balcó, en qual llosana la troban mitj esfonsada en la neu que hi ha en la part més sortida d' aquesta.

Al anar á tancar altra vegada lo balcó, li sembla al pare de la nena que ha sentit quelcom estrany que crida sa atenció fins al punt d' obligarli á traure 'l cap fora la barana de marbre, sent avans senyal á tots de que callin; escolta un rato y per fi, després d' escorcollar ab la vista tot lo carrer de dalt á baix, fixa sas miradas en un bulto negre que al cap de vall del carrer y sota 'l portal d' una casa 's destaca per son color de la neu que mitj la cobreix y que en groixuda capa omplena tot lo carrer, y de qual punt li sembla 'n surten aquelles veus que tant l' han inpresionat.

Cerciorarsen y retirarse del balcó, posarse y fer posar á sa mullesos confortables abrichs de pells y, 'baixar ab ella al carrer es cosa que fa ab menos temps del gastat en explicarho.

Al cap de molt pocho rato, l' avia, que junt ab la nena (y la nina) s' ha quedat esperantlos á la 'escala, veu pujar á sa filla portant al bras un nen que per tot abrich porta un mocador d' indefinible color en lo cap y un tros de sach ó cosa semblant, que li mal-tapa sas enrojidas carns, per sota del cual surten sos petitets peus, ja negres de tant amoratats, y darrera d' ella á son gendre que acompanya y ajuda á caminar á una dona; tant mal ó pitjor vestida que son fill, de la que van cayent per tot allá 'hont passa gotas de aygua y borrallons de la neu qu' encara hi ha en son traje, si traje 's pot dir de quatre draps espellifats y xops tots fins al més petit fil.

Ja dins del pis, aixugats bé, vestits y confortats ab lo caliu del escalfapanxas y ab menjar que totseguit los hi donan, comensa la dona á referir totas sas penas y sufriments, trista historia de una vida de mártir, plena de amargór, dolors y miseria, qual relació tot sovint fa esgarriar als que la escoltan y també més de una vegada humitejar lor ulls de las duas senyoras.

Desde las primeras horas de la matinalda s' estava arrualida ab son fillet en lo brancal de la porta ahont l' habían trobada: cansada, abatuda, entumits y llagats sos peus per las pedras y la neu que tantas horas feya trepitjaba, sentintse desfallir, s' habia arredossat allí, ahont li habían agafat ja cobriments de cor que prenia ella ja per la mort mateixa. Vint y quatre horas feya que no había menjat res; totas las portas trobava tancadas y totas eran sordas á sos prechs y al plor de son fill, que á 'n ella li arrencava 'l cor: sols un home, ab qui 's creuharen

prop de la ciutat y que com ella anava també cercant almoyna, en ternit de sentir com plorava 'l nen y demanava á sa podre mare lo pá que ella ab tot lo dolor de son cor no podia donarli, se 'n va traure un rosegó del sarró y li doná, ab lo que va aconhortar un xich á la pobre criatura.

A cada moment, trenca la bona dona aquesta relació pera dirigir paraulas d' agraïment á sos protectors, mentres son fill, ja més reviscolat, no fa altre cosa que palpar lo vestit que porta, com duplant de la per ell tant hermosa realitat, y mirar ficsament las joguinas qu' encara hi ha escampadas sobre la pell d' os blanch (qu' ell preu per neu) y en las cadiras: de lo qual adonantsen la nena agafa una joguina y li posa á las mans tot dihentli;—Té. ¿La vols? ¡Te la dono de bó de bó!—Ell no contesta pero li arrapa desseguida.

Al veure l' avia l' acció de sa neta se la puja d' un brassat á la falda pera omplirla de petons. Y mentres tant son gendre contesta á las benediccions que 'ls dirigeixn lo acullida:—Vos y 'l vostre fill sou lo regalo que aquest any nos han portat á nosaltres los Reys d' Orient. A ells, donchs, devem donar tots gracias per havernos donat, á vos, lo conort que tant necessitavau, y á nosaltres una nova ocasió de fer quelcom agradable á Deu.—

MANEL ROCAMORA.

QUADRET

¡Qué tristas que conversavan
al ascó de la Masia,
la pobreta masovera
y sa filla Rosalía!

Llagrimejants y anguniosas
del mal temps se condolian,
que ab los frets y las glassadas
lo blat nou se 'ls hi moria.

—«Ton avi se 'n va á la fossa
y 'l gran enguany entra en quinta,
y pel Febrer vindrá l' amo
á buscá 'l diner que tinga.

Si ton pare tornes ara
de pesar se moriria...
¡Cóm ho farem totas solas
sense diners ni cullita!»

Escoltant així á sa mare
¡quin plorar la Rosalía!
lo recort dels temps ditxosos
¡qué n' hi dava de martiri!

Era per Cap-d' any, y al poble
tothom hi va anà aquell dia;
no més ellas totas solas
s' estavan á la Masia.

Feya fret, la llar fumava,
ploviscava y s' enfosquia,
y al lluny se sentia 'l carro
que tornava de la vila.

F. BARTRINA.

IDILI

INSPIRAT EN LO QUADRO DE IAN VAN BEERS «LE PREMIER AVEU»

Qu' es dols joh ma estimada! enmirallarme
en tos ulls de cel,
ab tos brassos de neu, lo coll lligarme,
ab amorós anhel,

tot recolzant ta testa esbulladissa
en l' indret de mon cor,
ohint los aucellets en la bardissa
contarse son amor.

y parlar solsament ab las miradas
portats á un altre mon,
que 'ls llabis enfeynats en fer besadas
no 's mouhen de ton front!...

LLUIS TINTORÉ MERCADER.

Mulhouse (Alsacia) 6 Novembre 1887.

* * *

Passió santa que guardava
gelós al fons del cor meu,
quan ab més fé jo 'l gosava
llavors mateix s' apagava
lo flam d' altre amor més breu.

Avuy jo espero debades,
oh dona un recort d' amor
y las dolsas encaixadas
y paraulas disfrassadas
ab vergonyós tremolor.

Mon amor s' ha mort al neixe
com flor que 'l vent ha esfullat
ma vida es eterna queixa
y avuy ton oblit me deixa
com palmer abandonat.

BONAVENTURA BASSEGODA.

QUATRE PARAULAS SOBRE MÚSICA POPULAR

I

No es nostre ánimo fer un estudi detallat de aquesta part tant important del diví art. Plomas més ben talladas que las nostras s' han ocupat ja, ab molta extensió y més bon éxit, de aqueix treball, penós en sí per la insuperable dificultat de reunir datos y recullir tantas joyas com encara quedan escampadas entre la vila y la ciutat, entre la montanya y 'l plá. Als que vulgan conéixer un treball estens y ben acabat, lo més complert qui sab fins avuy en sa classe, nos permeterém recomenarlos los quatre llibres de *Cançons de la terra* que ab gran aceptació, publicá en los anys 1866, 67 71 y 74, lo conegut y llorejat poeta Francesch Pelay Briz, ab gran acopi de datos, recullits alguns, tal volta, dels que anteriorment s' havian dat á la estampa, de nostres eminents poetas, lo may prou plorat Milá y Fontanals, y lo celebrat cantor de Montserrat, en Victor Balaguer. A tots los devém nostre reconeixement, y son dignes de la mellor lloansa, per haberse imposat tan penosa molestia, qu' ho es, y molta, la de recullir eixas preciosas cançons, quals autors son desconeguts, y que sols per tradició, 's conservan y conservarán sempre, encar que mutiladas de jorn en jorn, puig aixís com nosaltres las aprenguérem de nostres pares y eixos de sos antepassats, demá las ensenyarém á nostres fills pera que eixos ho fassian ab los seus.

¿Qui de nosaltres no 's recorda de la cansó del bressol que canta la mare amorosa pera fer dormir al seu nin? Cantàuli al petit infantó una *cabaletta* de la més afamada ópera, y 's resistirà á dormirse perquè li faltarà aquella tonada tan dolça, de la que ell no podrà donarse compte, pero es lo cert que li agrada per aquell ritme descuydat, per un tot misteriós que conté y que, ja grans, encara 'ns agrada escoltar, may sia sinó pels bells recorts que en si porta. Y nostres jochs de quan petits ¿que foren sens eixas bonicas cansons? ¿ni podria tampoch lo pagés segar ni bátrer, sens entonar eixos preciosos cants, tan aviat tristos com amorosos, are bélichs are religiosos? Y es que ells retratan totas las accions de la vida ¿Voleu res més tendre que la cansó del *Pastoret*, la de la *Molinera*, ó la del *Canigó*? y per altre part, ¿si n' es de trista la cansó dels tres estudiants de Tolosa! (1) y la dels presos de Lleyda. Aquí no busqueu trevall en la harmonia: es la inspiració sola, la primitiva música, la qu' ha fet eixas bonicas melodies que parlan al cor, clau de nostres sentiments; y, cosa estranya, los més exigents en l' art, los que sols buscan música trevallada, més d' una vegada 's deleitan escoltant aqueixos trossos que no están basats en cap regla ni obeheixen á segur ritme: y ab aixó está qui sap son encant, perquè, com deya molt bé un celebrat poeta «despu-lleu als cants populars de la llibertat ab que están compostos y 'ls hi llevaréu la seva major riquesa», ¿á lo que afegeix Pelay Briz, si eixa lley de cansons fossen propias y eruditas ja no serian populars.» Y en efecte, si 'ls posesseu ab un temps determinat, basat en lo *Metrhóne-mo*, si 'ls quitasseu aquest *ad libitum* que sempre portan en si nostres cants clàssichs (si se 'm permet la paraula), los despullariau de la seva major riquesa y perdrian hasta la seva originalitat. ¡Llástima gran que nostres afamats mestres de música no s' hagin ocupat ab més sollicitut de recullir en un sol pom eixas flors escampadas, alguna de las quals, tal volta, podria servir de tema á grans obras. Que ho diga, sinó, la celebrada ópera intitulada «Der Freischütz» ó 'l franch cassador, estrenada ab gran éxit á Berlin l' any 1821, y deguda á l' inspirada ploma del malaguanyat compositor Carles Maria de Weber, condeixible del immortal Meyerbeer, y de quin mestre casi 's pot dir que fou lo fundador de la moderna escola del drama lirich alemany. L' argument de la nomenada ópera ¿que es més, que la balada ó ronedalla coneguda als paisos del Nort ab lo nom de *Lo negre cassador*, ó lo *mal cassador*; en altres punts ab lo de *Lo rey dels álbas*, y entre

1) ó de Tortosa que ab duas versions corran y 's cantan.

nosaltres per la cansó del *Compte Arnau*? Y lo libreto de l' ópera que tants aplausos ha obtingut fa poch en Barcelona, titulada «Lo Bareo fantasma» del renombrat compositor en Ricart Wagner, ¿no es extret també d' una balada popular noruega?

Molt complauria que 's portés á cap lo projecte d' un dels més coneguts mestres compositors de Barcelona, qual es lo de reunir y publicar, ab gran aplech de datos, tots eixos cants que constitueixen una de las preciositats més estimables de nostra molt volguda llengua.

II

No 's pot posar en dubte que la música popular (y entenguis per ella la que no té autor conegut) es tan antiga que 's remunta son origen als temps mitològichs, ja que 'ls grechs consideravan tal art com un dó dels déus, éssent Júpiter una de las primeras divinitats á qui atribuhian sa invenzió, no obstant de conèixer 's á Apolo com á deu de la música. En efecte, si fullejém la historia dels primitius pobles, trobarém que, després de la época del diluvi universal, tingueren ja en molts d' ells ideas de cant, molt particularment en Egipte hont se pot dir que va tindre lo seu bressol la música, ja que allí fou hont se cultivá ab més profit. De passada, dirém que la música va exercir tanta influéncia en los antichs pobles, que arribaren á creure que tenia 'l poder de inspirar alegria ó tristesa, y fins lo de curar algunas enfermetats, y en apoyo d' aixó se cita lo fet de Saul, aliviat de la seva melancolia per los armoniosos sons de l' arpa de David, així com lo de Alexandre lo Gran, qui, al escoltar un aire marcial tocat ab la flauta per lo músich Timoteo, corregué á las armas.

Aqueixas hermosas inspiracions que, ara es la rondalla de la boda, ara la cansó d' amor, del treball, ó la que espresa la tristesa que embarga l' ànima, que aquí s' identifican ab la *sardana*, allà ab lo *ball rodó*, á Aragó ab la *jota*, á Castella ab las *seguidillas*, á l' Andalusia ab las suas *tiranas*, *fandangos* y *rondeñas*, tan aviat ab la *saltarella* napolitana y 'l *oyle* tírolés, com ab lo *kuhrehien* dels Alps, la *saga* escandinava ó 'l trist y melancólich *dumka* rus; aquestos cants, repetim, qui sap si en cap lloch han tingut la importancia que á Polònia, que conta ab una gran riquesa d' ells. Citarém sols lo que anomenan *Krakowiak*, qu' es un cant alegre y picaresch que 's canta en la Polònia Meridional, prop de las cabanyas: lo avans dit *dumka*,

que 's coneix en la Russia Roja y la Ukrania, y lo conegut á la Mazovia ab lo nom de *Mazurck* que 's una cansó trista y plena de gravetat. Lo caràcter de las cansons polacas es senzill y brillant, ab moviment decidit. Lo *Mazurck* es lo cant dels recorts graves d' aquèlla Polònia tan gran y desgraciada, y per aixó es que 'l saben las damas polacas pera fer conèixer á sos fills los grans noms de la sua patria vensuda, y las glòrias de son passat. Ell es lo qui inspirá al poeta Mickiewits aquells hermosos versos que 'ns atrevim á traduir.

«¡Cants populars! arca d' aliansa entre 'ls temps antichs y 'ls moderns, en vosaltres deposita una nació 'ls trofeus dels seus héroes, l' esperansa de sos pensaments y la flor de sos sentiments!. ¡Arca santa! ningú 't toca ni 't romp mentres lo teu propi poble no t' ha ultratjat! ¡Cansó popular! tú guardas lo temple dels recorts nacionals: tens las alas y la veu d' un arcàngel; y sovint tens també sas armas.»

«Lo flam devora las obras del pinzell, los bandolers roban los tressors, més la cansó s' escapa, y sobreviu y corre per entre 'ls homes. Si las ánimas envidadas no saben alimentarla ab somnis y esperansas, fuig á las montanyas, se fixa en las ruinas, y recorda allí 'ls temps antichs, aixís com lo rossinyol s' escapa volant d' una casa incendiada y 's posa en un instant sobre 'l sostre, pero si 'l sostre s' enfonza, fuig als boscos y ab veu sonora recita cants de dol als viatgers, entre ruinas y sepulcres.»

Ja hem dit que 'ls cants popu'ars son tan antichs com la mateixa música, de manera que si 's busca l' historia d' aqueix bell art, se trobará enlassada ab la d' aquells, casi bé desde la primitiva edat fins que Guido d' Arezzo, abat que sigué del monastir de la Pomposia á Ràvena (Italia) va inventar la escala ó *gamma* musical en l' any 1024, introduint l' us del pentàgrama y donant al diapassó lo nom de *ma armónica* pera demostrar la relació de sos hex-acordis de sis lletres y sis sílabas (basatē en la primera sílaba dels hemistiquis de la primera estrofa del himne á Sant Joan) ab los cinch tetracordis que usaren los grechs (los *dorichs*, los *frigis* y 'ls *lidis* primerament, y després los *jonichs* y 'l *eolis*), coneixentse més tart dita *ma armónica* ab lo nom de *gamma*, per comensar la escala ab la G dels grechs, qual nom desaparegué al inventarse per Lamoignon, en 1684, lo si que completá la escala musical que avuy dia coneixém. (1)

(1) Segons Marsiliach, lo qui inventá ó doná 'l nom de si á la 7ª nota de la escala, fou Flamand Wadrant, en 1550.

Afegeix que 'ls Grechs anomenavan á sos cinch modos principals *dorien*, *ionien*, *phrygien*, *eolien*, y *lydien*.

Y ara 'ns adoném que 'ns havém apartat del camí que 'ns havíam trassat al projectar escriure eixas mal posadas ratllas. Afegirém, que 'n l' época de que havém parlat, un sol individu feya lo que ara fan lo poeta, lo compositor y 'l cantor: aquest era lo paper dels bardos entre 'ls celtas, los escaldas 'en Irlanda y Escandinàvia; y 'ls trovadors en la edad mitja, com 'mès tart ho feren en l' Alemanya los Mestres Cantors: bé prou qu' aixó queda demostrat en lo drama musical intitulat *Los Mestres cantors de Nüremberg*, del eminent geni musical en Ricart Wagner, qui de má mestre va pintar los xistosos neidents á que donava lloch la lleyta qu' entre dits trovadors del Nort s' empenyava pera disputarse 'ls premis, que rebia de mans de hermosa dama, 'l qui d' ells se distingia ab la més bonica composició: y sols pera 'ls qui no hagin llegit lo antedit drama dirém que 'ls Mestres cantors, ó *Meistersingers* com los deyan en Alemanya, eran individus del poble ó artesans, que pertanyian á tota classe d' oficis quals respectius gremis, ab sas banderas, concorriau al certámen que en cert dia del any se celebrava, y en lo que devant tot lo poble, se donava 'l premi al Mestre cantor que havia compost la lletra y música de la cansó més acabada, qu' ell mateix recitava. Aixó no vol dir que no 's coneguessen á Alemanya 'ls trovadors fins á la aparició dels Mestres cantors, puig qui avans del segle XVI ja existian los que s' innomenavan *Meistersingers* ó cantors dels recorts, los qui se acompanyavan sas cançons ab arpa ó citara: y á aquestos se refereix Wagner en sa ópera *Thannhauser*.

Que molts de nostres cantars se deuen als trovadors, es cosa innegable, com també ho es que aquestos tingueren son assiento en la Provença qual armoniós llenguatge gosá de tal favor, que tota l' Europa feudal volgué apéndrelo, atreta per las composicions dels dits trovadors, y en lo segle XII, época en que, segons Bembo, la poesia d' aqueixos va arribar al punt més alt de sa cultura y desenrotllo, los mes distingits poetas italians varen pendre per models als nomenats *mestres d' amor*, mentantse entre aquells á Dante y Petrarca, los qui varen ensatjar-se en la llengua provençal de tal manera, que arribá á serlos tan familiar com la sua. Bé es veritat que 'l mérit de la literatura provençal que en general consistia en la forma del llenguatge y en particular en la investigació de la armonia musical, no podia assegurar á aquesta literatura un éxit de llargà duració.

Y no 's crega que es l' Europa sola la que té aquesta riquesa ab cants populars: també América n' está dotada, y per cert que qui sap si encara conta ab reminiscencias de nostres trovadors; me refereixo al

goucho cantor, copia de nostres antichs *jutglars*, á qui trobareu á la República Argentina y particularment á la provincia de Buenos-Aires, anant de punt en punt y sent lo mateix treball de crònica, costums é historia que 'ls bardos de la Edad mitja. Així mateix lo poble del camp té 'ls seus cantars propis: lo *trist*, que predomina en los pobles del Nort, es un cant planyider, natural al home en lo seu estat primitiu de barbárie, la *vidalita* es altre cant popular ab coros acompanyats de la guitarra y un tamboril, á quals redobles se reuneix la gent.

Pera donar una idea de lo molt que está arrelat en Chile lo sentiment musical y del bon concepte dels argentins, dirèm, que quant un d'aquestos es presentat per primera vegada á una casa d'allí, l'invitan tot seguit al piano ó li presentan una *vihuela*, y si diu que no sap tocar cap de dits instruments, ho estranyan molt y fins ni ho volen creure, perque *essent argenti*, diuen, *ha de ser músich*. Lo jove de las ciutats toca 'l piano, la flauta, violí ó guitarra; los mestisos se dedican casi exclusivament á la música, essent molts, los hàbils compositors é instrumentistas que han sortit d'entre ells.

A fins del segle XVI, pera solèmnisar las antigüas tribus del Brasil lo dia de la festa dels seus antepassats, feyan certa classe de cerimónias que 's componian de balls, gestos, crits *concertats*, durant las quals un *caraïbo* bufava al rostre dels concurrents lo fum aromàtic, símbol de l'ànima despres de la mort: després comensavan los homes á balandrejar sas camas, y las donas á cantar nna especie de plegaria, qual estribillo pareixia la congoixa d'un agonizant. Quant lo ball arribava á sa conclusió, tots los assistents copejavam ab lo peu la terra, y repetian ab una veu melancòlica; *jhe he huá, he huá!* Lo significat y objecte d'aquestos cants, era manifestar als antepassats lo disgust que sentian per haberlos perdut, y 'l consol que trobavan ab la esperança de tornarlos á veure un jorn, detrás de las altas montanyas, en las que tots hallarian junts.

Los cants brasilenchs ronchs y aspres, sens tò ni mesura, ¿se poden considerar com á música? Segurament que no. Pel contrari, á las islas del mar del Sur las cansons tenen un caràcter singular de melancolia, fent un contrast terrible lo escoltar sobre aquellas melodias paraulas cruels y que aterrorisan.

També 'ls indis del imperi del Perú, avans de sa conquista, celebravan cada any la festa del Sol á l'equinoeci de Setembre, nomenant-la *Citua raimi*. Lo dia senyalat pera eixa funció sagrada, 's reunian lo rey dels incas y 'l poble en lo pórtich del temple ahont s'adorava la imatge del Sol, entonant cántichs é himnes en los que expressavan l'alegria de que estavan possehits ab tal motiu.

Aixó 'ns prova clarament que abans que tot, los cants populars foren religiosos y consagrats á las cerimonias públicas; després varen passar als palaus, y d' allí al poble, creant aquesta riquesa de cants nacionals que comunica al home tan las alegrias com lo dolor, aixis l' amor com la venjansa.

En nostras islas Filipinas, á més dels cants religiosos, se 'n coneixen d' altres d' amorosos y lánquits, perc que no tenen lletra, y 'l salvatje 'ls suspira sens articular paraula, com fa lo rossinyol en lo niu al costat de sa parella. Pero tot lo que tenen de calma y dulsura las cançons de aquells pobles barbres tenen per altra part la energia y activitat sos balls. Al Africa sobre tot, y en las islas prop d' aquell continent, tot es massa apassionat pera que tinga mesura; las dansas mes lascivas s' ballan ab aires vius y ardents. Bona prova d' aixó 'ns donan los balls de las islas nomenadas, que ha publicat lo periódich de Barcelona *La Enciclopedia Musical*.

Per altre part trobem en los antichs temps de la Grecia, entre sa música popular, que, per Teócrit, 's fa menció de una cansó *dels segadors*. Aristófanes parla de altra pera las *espurgadoras de grans*. Ate-neo anomena *Himeia* á la de las esclavas. Los *trevalladors en llana* tenian també sa cansó particular; los teixidors la seva, dita *Elina*; los ebanistas altra coneguda per *Epimulia*; los veremadors la *Epilenes*, y las esclavas que cuidavan dels nins sabian la *calabancalisa* pera sos-segar sos crits, y la *mumma* pera ferlos dormir, si bé pareix que tots eixos cants eran insignificants.

No acabarem aqueix article sens copiar un párrafo de un esténs trevall de la materia que nos ocupa que hem tingut fo gust de llegir:

«La creencia en certas divinitats de las ayguas que, semblants á las fadas mortíferas de Hylas, atrahuen als joves, sembla universal al Nort. Se troban aquestas ninfas pérfidas vagant per la Lituania, al marge del llach *Switez* ahont la cansó de las *Swite-ziankas* va inspirar á Michiowiez una balada plena d' encants. A Alemania Goethe se inspirá ab la tradició popular del *rey dels albás*; á Suicia lo *necken* y las *ondinas* gosan d' igual celebritat; lo cant del *necken* té una de las melodias mes caracteristicas del tipo suech; lo cant noruech de la Ondina, recullit per Mr. Jacobi *Huldre-me suog*, recorda maravellosament en son según periodo lo tó de la barcarola áspre, de la barquerola suissa, y lo de la melodia napolitana ó veneciana. Los *pactes ab lo diable*, las *Cassas salvatjes*, los *Gobelins* etc. mostran igualment tota la rassa septentrional de baladas senzillas y terribles. Hi ha algunas d' aquestas tradicions viatjeras que han donat realment la volta al mon; que, sur-

tidas de l' Eslavonia, del Cáucaso, ó tal volta de la India, han circulat per tot l' Orient de Europa, y després de correr la Alemanya, la Suecia, la Noruega y la Islandia, han anat á morir á Inglaterra y á Escocia, algunas á Normandia y fins á Nápoli.»

Y ja per necessitat hem de fer punt final, per que 'ns sembla que la paciència de nostres tolerants lectors ha de estar ja del tot agotada: y puig que de ella hem abussat en tan gran escala, allargant indefinidament eixas ja pesadas, é interminables *quatre paraulas*.

JOAN KAISER.

DISCURS DE GRACIAS

PRONUNCIAT EN LO CERTAMEN LITERARI CELEBRAT EN LA BISBAL
PER LO VICE-PRESIDENT DEL JURAT

D. FRANCISCO XAVIER GARRIGA

SENYORS:

OTS hem sentit mil cops la amargura de la despedida, que té en la vida humana quelcom de vesllum ó de anticipo de la mort.

Campoamor diu en una de sas incomparables poesias, que no 's despedeix may de ningú sens exclamar: «¡Per sempre, adeu!»

Al portar, donchs, are aquí, indignament la veu del respectable Jurat d'aquest certamen literari, permeteume que refugi 'l despedirme com malalt que 's rebela á una operació dolorosa.

Permeteume, que al comensar lo perdurable apart durant lo qual l'hivern gelat, si no mata, ensopeix l'escalf de las festas de la gayera ciencia y destría als poetes y prosistas are reunits pera cantar la fè, la patria y l'amor; pera cantar eixa trilogia sublim dels Jochs Florals instituïts á Barcelona, á semblansa de la Academia de Tolosa creadora de las *Lleys d'Amor*, per aquell Rey cantat aquí ab tant d'estre per un de nostres més distingits mestres en Gay Saber, y qual únich pecat fou adelantarse á sa época. Permeteume, dich, que vos dongui en lloch de trista despedida, cita pera l'any vinent y ab ella la esperança falaguera de reunirnos aquí altra volta; los de eixa hermosa enconrada de Catalunya, á la que es avuy en lo Baix Ampurdà llar

payral de las lletras catalanas y 'ls forasters, aquí, hospitalaria patria de la cortesia, nodridora de pits grans, nobles y generosos.

Per ma part, tinch, senyors, la ferma convicció de poguer l' any vinent lluytar de nou com soldat ras en aquest certamen, cumplint aixís millor que enguany aquell sabí precepte d' Horaci:

*... et versate diu, quid ferre recusent,
Quid vale ant humeri...*

Que Deu me dongui á mi la sagrada inspiració dels poetes, ó las llums del prosista y als jurats benevolensa, pera tornar á vosaltres, ¡oh mos volguts amichs! que es lo del llor lo més dols raser pera ampararse á l' ombra de la patria.

Y are, escometém la tasca que 'ns ha sigut confiada. No vull que sia per molt temps que ressona la derrera ma veu, que no escau be en verger d' olorosas flors la ingrata ruda.

En lloch primer, á la tendre reyna d' eixa festa, filla d' aquell mestre inoblidable (1) gloria llegendria d' esta terra, se deuen grans mercès. Ella ha sigut l' astre fulgorant entorn del qual ha resplandit altívola y serena la atmósfera d' aquest acte solemne, esmaltada ab las brillants estrelles de preciosas concepcions artisticas y literarias, y de serenas y enlayradas cuestiones científicas.

Vestal guardadora del amor de familia, apartada de la llar per breus moments pera serbo de nostres pensaments y afeccions intimas; vos hem sentat en eix sitial ahont ab vos s' hi ha enlayrat lo genre de la dona, á qui al ferla reyna de la bellesa se la 'n ha fet de lo creat, puig la bellesa es quant en formas distintas y per distints medis l' home busca y anhela.

Si fins, donchs, heu presidit las nostras anarquias, las anarquias sagradas é ingobernables de nostres cors y de nostres pensaments, quan hagi termenat aquí vostre curt regnat pera comensar l' etern en nostra memoria, á qui negui vostre imperi en la terra y parli de vostre realsament; contestéu, senyora, que qui regna en la voluntat y en lo cor del home, regna en lo cap del mon.

Gracias també á vosaltres, las damas y donzellas que ab vostra assistencia y aplaudiment habeu honrat y embellit aquesta festa.

Sense vosaltres, haguera sigut verger de flors exóticas robadas á un clima estrany y arrivadas per forsa; enlluernada, mes no llumi-

(1) D. Joseph Coll y Veli.

nosa aurora celeste; no veritable llum, sino mentit resplandor d' una claror esplèndida y llunyana.

Aytal com fou necessaria vostra presencia en lo circo de Roma, pera que resultés ab lo concurs de vostra hermosura la sublimitat de aquell espectacle de fera lluyta, que d' altre modo haguera sigut sols horriblement brutal; es necessaria avuy vostra presencia en las festas de la bellesa, pera que 's veji en la vostra l' original reflectat en l' espill de las creacions del artista y de las veritats de la ciencia, que no en va digué Becquer, lo lirich immortal:

*Mientras exista una muger hermosa
Habrá poesía...*

Y es molt cert, la llum que s' abrillanta al tocar vostre rostre, 's romp y resplandeix en múltiples colors d' hermosura infinita que en va busca assolir lo fantasiador pintor y brolla á dolls més dolsa y més serena de la divina font dels vostres ulls.

La severa recta y la ondulant ratlla corva, emotllan lo contorn de vostra figura, la forma més escultural imaginada per la fantasia del artista més creador y animada per la infinita Providencia del Creador més artista.

Cap música com la de vostres llabis que fan armoniosa la parla més ingrata y si pot terirse á la poesia com á conjunció y compendi de totas las arts ¿quina poesia més veritable y expressiva que la vostra, conjunció y compendi de totas las hermosuras de forma y font de dolsura, sacrari de purissims afectes y arca santa hont Deu depositá la llevar dels més tendres sentiments del esperit?

Gracias també á las dignas autoritats que ab sa presencia y entusiasta ajuda, sancionan y fomentan aquesta justa de las lletres.

Ditxós de qui governa en l' imperi de la pau y ditxosas vosaltras que lluny de cimentar vostra existencia y vostre poder en la violació dels drets y la exigencia de las obligacions, los fundén en la benehida comunió de las voluntats y en la elocuent protesta de la més veritable germanó; no en la trista imposició del càstich, sino en la agradable otorgació del premi.

Gracias, per fi, als ofertors de recompensas y á quants directa ó indirectament semblan y conrean ab pròdiga ma, eixa llevar que anyalment treu més ufana y més florida brotada y en nom de *Los Sis parells bisbalenchs*, al sabi y digne President del Jurat, esperansa llegítima del primer Institut d' ensenyansa de Catalunya y de nostra

joventut escolar y á sos companys y meus, no menys dignes ni menys honorables, de quin acert y justicia he tingut la sort y la inmerescuda honra de ser testimoni.

Y finalment, en nom d' ells y abans de separarnos, es càrrech de ma consciencia regraciar també á *Los Sis parells bisbalenchs*, per havernós proporcionat grata ocasió de contribuir á sa honrosa tasca, per qual exit ab entussiasme 'ls felicitem.

Empresa es de fè, d' amor y de patri afecte y aixís com Deu, vos ne restarán agraïts los homens y la historia. Fills del trevall, observadors d' aquella màxima famosa de S. Joseph de Calasanz: «Aprèn á ésser sabi y apendrás á ser independent».—Descanséu de las fatigas del cos ab las esplayadoras y plahentas tasques del esperit.

¡Que Deu benehesca eix noble maridatge!

Los antichs fills del poble, decidían en sos tumultuosos plebiscits aquellas llytys sangnantes qu' avuy constitueixen sa historia. Vosaltres, en eix plebiscit de la pau, decidíu la gloria literaria del escriptor y continuéu aixís la historia íntima de vostra patria.

Per aquells, han lograt renom guerrers famosos dels qui no resta més que 'l recort de abundosas llágrimas, com petrificadas aquí y allà en fredas estàtuas no respectadas ni pel temps, si á voltas inclement, sempre plé de amargas ensenyansas.

Y es que la guerra no te patria y la gloria sense patria no es gloria de ningú.

Per vosaltres, l' assolirán serena y enlayrada nobles fills de Catalunya, digníssims successors d'aquells inoblidables Cerveri de Girona, Vidal de Besalú y Huch, lo Comte ampuritá. Mes será la gloria de la patria que es la verdadera gloria; eixa que 's sintetisa sublimada en lo recort dels nostres, dels que foren en la terra nostres amors y que ressona en la anyorada atmósfera de la llar y del lloch ahont brandá nostre bressol y s' obrirà nostra fossa.

Será eixa gloria que, juntament ab los raigs del sol patri escalfa nostras despullas ó plora ab la ro ada del cel de nostra terra, sobre la llosa del sepulcre; aureola eterna pel esperit, quan s' ha complert pel cos lo terrible

Pulvis es et in pulverim reverteris.

MISSA DEL GALL

¡Quina quietut! com mortalla
que té 'l men embolcallat,
la boyra humitosa y freda
va estenentse per l' espay.
Pel cami que dū á la vila,
arrupits y tremolant
solets poch á poch caminan
una nena de deu anys
y un nen xich que ploriqueja;
descalsos, sense ré al cap,
y ab la roba feta á trossos,
qu' ensenyan per tot la carn,
van á captá' á la parroquia;
almoyna prou trobarán.
Lo nen la segueix ab pena
y estirantlo per la má.
Se n' entran dintre l' esglesia;
tot es sol y es fosc encar:
tant sols una llántia crema
darrera d' un vell reixat,
qu' ab ombra tremoladora
lòs murs d' enfront va ratllant;
al suau brandar de la llántia
la ombra va d' amunt d' avall;

encara en la sagristia
se sent lo drinch de las claus.
Agafats de mans ne surten,
aturdits y plens d' esglay,
al sentir que sas petjadas
ressonan per l' ample nau.
Assentadets sota 'l porxo,
boy acostats s' han quedat:
va arriban la gent á collas,
tots entran xiuxiuhejant
abrigats y ab rostre alegre,
que van á Missa del gall.
Ells dos dins l' esglesia tornan,
que la missa ha comensat.
¡Ab quin goig quietet escolta,
lo nen quan sent bressolar!
s' atmira que de dalt l' orga
ne surten d' aucells los cants;
cerca d' hont vé 'l tamborino,
senti 'ls ferrets ¡qué li plau!
lo fluviol y pandereta
lo tenen enamorat;
embadalit, escollantho,
poch á poquet baixa 'l cap;
y al adormirse somnia
qu' al cel están bressolant
un nin ros, á qui amanyagan
angelets y aucells cantant.
Ab lo brigit se desperta
de la gent que va á adorar;
diu, al veure que s' acostan
prop lo nin qu' ell ha somniat;
—¡Lo besan! ¡li fan almoyna!
va nuhet ¡tan fret que fá!
Vull veure'l y vull besarlo.—
Se 'n puja al peu del altar,
s' agenolla, 'l Jesús besa,
fit á fit queda guaytant
y cau, al volgué aixecarse,
arraulit de fret y fam

tot dihent als que l' enrotllan:
— ¡Més bell encara l' he somniat! —

.....
Tothom parteix las besadas
entre 'l Jesús y l' infant;
qui al Jesuset feya almoyna
també almoyna á n' ells dos fa:
¡Deu me val, quina faldada!
¡quins butxacons, Deu me val!
Alegroys corrent se 'n tornan
cercant sa mare en sa llar.
Tothom la llanterna 'ls deixa,
qu' han d' anar á l' arrabal.
Allunyantse dintre 'l cercle
que fa la llum ab sos raigs,
semblan, pujant per la costa
quan la boyra 'ls va tapant,
dos angels que al cel fan via
per dir al Deu de bondat,
qu' encara del *Gloria in excelsis*
ressona en la terra 'l cant.

VICTOR BROSÀ Y SANGERMAN

¡OH DEU MEU!

Mon ànhel de nit y dia,
es ser ben teu, ¡oh Deu meu!
sí: ben teu á totes horas,
ara y sempre eternament.

Tu ets la flor que esclatant pura,
embalsama l' Univers;
jo la debil papallona,
que vola per darte un bes.

Tu ets lo pare amorosissim,
que te als fills carinyo inmens;
jo 'l fillet que á soplujarse,
va á sota tont rich mantell.

Mantell que á la humana rassa,
donas espayós alberch,
que abrigas á qui t' implora,
vúlgamhi: soch ton fillet.

En ta santa companyia,
vull estarhi constantment;
gosánt de la inmensa ditxa,
que tenen los angelets.

Embellit en ta figura,
¡que depressa hi passa 'l temps!
estar junt ab tu á la gloria,
¡y quin goig més gran deu ser!

Tot quant soch y valch daria,
per ser besat per l' oreig,
que gronxa las perfumadas
y olorosas flors del cel.

Pe 'ls jardins que en ell hi guardas,
qui ¡oh Deu meu! estar pogués;
qui pogués esser herbeta,
de sota un roseret bell.

Confós entre ufanas rosas,
impregnat de pur alé,
saturat de ta doctrina,
quin goig més gran ¡oh Deu men!

Mon anhel, donchs, nit y dia,
es ser docil á tas lleys,
ser la petita ovelleta,
del inmens ramat que tens.

Mon ánim, mon cor, ma pensa,
son tots ben teus, ¡oh Deu meu!
teus foren de nin mos somnis,
que 'ls d' home, ho sian també.

JAUME CASAS y PALLAROL.

RAIGS DE SOL

(Del llibre titolat *Versi* que ha publicat fa pòch la poetisa italiana
D.ª Maria Savi-Lopez)

Era á l' aubada; y en la tomba freda
d' una donzella morta,
potser d' amor, á pler desponcellavas
una nevada rosa.
Un tebi raig del sol naixent vessava 's,
la blanca flor besantne,
Y 'l poeta digué al sol, « Y que piadosa
qu' es ta claror, que á tanta de tristesa
sab alegrar, ta eterna juvenesa
per tot arreu mostrantne ! »

Era á la matinada; un raig espléndit
de sol, radiós banyava
un angelet de marbre, qu' enjoyava
lo peu de l' ara santa,
y l' ala transparent se reflectia
y 'l front era de rosa
semblant que 'l paradís deixat havia
pera gosar d' aquella llum hermosa.
Y 'l poeta digué al sol, « Oh tu gran astre,
qu' ets bell, que provident ab ta llum dolça
fins donas vida al marbre ! »

Era al mitj dia! las gentils espigas
del aspre tros, dauradas,
afalagava 'l sol, y 'l pagés veyá
lo camp regat per sa suó' enriqueirse
y contemplantlo satisfet mitj reya
pensant en sa maynada
qu' en sa casa deixá fent la mitj diada.
Y 'l poeta digué al sol «Que bó que 't mostrás
tu que 'ls sembrats maduras de las fexas
y 'ls prats de flors vestexes!»

Era al cap-vespre. Un raig de sol tristissim
son darrer bes donava
al palit front d' un trist qu' agonitsava
Y aquest al sol guaytava,
boy fonentse entre 'ls monts, y ab ulls vidriosos
un adeu y un somriure li tornava.
Y 'l poeta digué al sol, «Quan gran te mostrás
que fins de Deu esmentas, al que afina,
la gloria magestuosa!»

Traducció de

JOSEPH FRANQUESA Y GOMIS

MON PALAU

Árboles, cielo y arroyuelo y prado
todo me halaga y á mi vista rie.

(QUINTANA.)

Jo tinch al mitj del bosch una masia
que per mi es un palau,
si hi manca l' or, l' argent, la pedreria,
no hi manca dolsa pau.

Sas cambras no son pas encatifadas,
ni 'ls envans tapissats,
ni tinch glavis y llansas arregladas
en escuts cuartejats.

Tampoch joyells s' hi trovan, ni figuras
de marbre y de relleu,
mes no mancan las bellas esculpturas
que imatge son de Deu.

Per comptes de camelias y violas
junquillos, gessamins;
al bosch n' hi tinch espigols, farigolas,
orenga y romanins.

Tot es senzill alli, tot enamora,
los plahers, las costums,
l' encesa flor que 'ls raigs del sol anyora,
lo dols cant dels verdums.

Los roures centenaris que m' ombrejan,
lo bes del ventijol,
los perdigots que al lluny escotxinejan,
los planys del rossinyol.

¡ Y com s' aixampla 'l pit plé d' alegria
en estas soletats!
ditxosas horas en que l' hom somnia
amors, felicitats.

Del mar del mon ben lluny de sas onadas
de vicis y passions,
del cor, ¡ que dolsas son las bategadas
que naixen d' il·lusions!

¡ Que hermosas son las horas de vesprada
quan marxa á joch lo vent;
y que bell contemplar en la serrada
los raigs del sol ixent!

En lo trágul del mon, manca alegria
ventura, ditxa, pâu,
mil voltas aymo més ma humil masia
que lo mes rich palau.

JAUME NOVELLAS DE MOLINS

L' UNIÓ FA LA FORSA

APÓLECH

A la entussiasta juventut catalanista.

Era 'l temps de la edat mora:
lo famós rey Almanzor,
que al Deu de Mahoma adora,
jau en lo llit del dolor.
Rebuda mortal ferida
en lluyta contra cristians,
son, per salvarli la vida,
en va los medis humans.
Ocupa cambra amoblada
ab tot régia ostentació,
pèls raigs mitj il·luminada
d' esmortuhida claró.
Plens d' angunia y silenciosos
lo rodejan sos tres fills.
y alguns servidors, plorosos,
de sos exèrcits capdills.
En mitj de tanta tristura,
del valent rey Almanzor
descolla la gran figura:
tranquil espera la mort.
No es estrany: qui en la batalla
mil voltas ha ofert son pit,
al véurer prop sa mortalla,
brau la mira fit á fit.

Mes, si com bon soldat are
li es indiferent sa sor',
com á rey y com á pare
no mor pas, no, sens dolor.
Tem per la pau de son poble;
tem per la sort de sos fills;
son esperit clar y noble
entrevéu futurs perills.
Li apar que forts esquadrons
dels enemichs del Coráu
molt prompte com á lleons
sobre son regne caurán;
Que l' estandart del Profeta,
al qui ell tant ha enlayrat,
es en campanya desfeta
pel de la Creu trossejat.
Sas provincias veu perdudas,
veu son poble fet esclau;
y ab tals desgracias cregudas
no reposa, no te pau.
—«Ah! si de mós fills las destrás
s' ajudessin mutualment!
¡Si á las discordias funestas
resistissin fortament!»
«De segú que horas tan tristas
fácils foren d' evitar;
lluny de pérdrer 's mas conquistas
be 's podrian arrelar.—»
Diu entr' ell: y apres no moltas
estonas de pensatiu:
—«Portéume un feix de redoltas,»
als allí presents los diu....
¿Qué vol fer? ¿Qué idea extranya
bull are per son magí?
¿Delira, ó be destra manya
treurà quan las tinguí allí?
Observem atents la escena
que tingué lloch tan bon punt;
lligadas ab forta trena,
de redoltas vejé un munt.

D' un modo práctic, laudable,
probá 'l Rey ab profussió
que no 'ns pot ésser ductable
naix la forsa de la unió.
Eixa convicció preciosa
vol deixar, ans que hora sia
d' ell descansar sota llosa,
á sos fills per útil guia.
—«Solimán, prén un serment,»
de sos fills al petit diu,
«y á véurer si en un moment
lo romps, diligent y viu.»
Per més que no entenga 'l fi
Solimán d' una orde tal,
no se la fa repetí;
rápit la compleix com cal.
—«Prenne dos, tu, Mohammed,»
diu tot seguit al miljá;
«fes lo que ton germà ha fet
ab sa encar' tendrela mà.»
Mohamet sens gran esforços,
rompé d' un cop las sermens;
y al véur' ho 'l Rey, llavors
digué al major:—«Tu, que tens
donadas probas molt grans
de fortaleza y valer,
mira de rompre ab tas mans
d' un cop tot lo feix enter.»
—«Inútil fora, Senyor,
tenir tal atreviment,»
observá lo fill major:
«jo me 'n donch per impotent.»
—«Impotents serán també,
valerós Abderramán,
los atachs del nazaré,
si vostra unió es ferma, gran.»
«Mes, ¡ay de la patria mora!
¡ay de vosaltres, fills meus,
si la discordia traydora
servos logra presos seus!»

«De nostra hermosa Granada
caurán en sas mans las claus;
nostra rassa desdixada
vil poble será d' esclaus....»
«¡No, fills meus! ¡per Alá, no!
Juntats com feix de serments,
sigui eterna vostra unió:
jurémho en aquets moments.»
—«Ho jurém pel gran Alá;
respongueren tots tres fills;
sempre 'ns donarém la má,
jo en la pau, ja en los perills.»
—«Sí, Alá es gran, fills del meu cor:
benehesca ell vostra unió,
que en las portas de la mort,
tranquil la benehesch jó.»

.....
Ja ho sentiu, catalanistas,
l' unió es forsa, 'ns probá 'l Rey:
juntém fort, donchs, nostras llistas
per la patria 'l sant remey.
Si; juntémnos animosos,
si lliures desitjém ser;
y axí, forts y valerosos,
¿quí 'ns imposa son poder?
Catalunya adolorida
crida á tos fills ab amor:
consagrémlí nostra vida;
donémli tot nostre cor.

JOSEPH PARADEDA

